

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice

— Izhaja 25. v mesecu. —

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290

Čekovni račun štev. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVI

V Ljubljani, dne 25. februarja 1939

Štev. 2

Regeneracija našega pokreta

Zadnji dve leti so se dogodile v našem pokretu temeljite izpremembe. Najboljše sile v našem pokretu so vztrajno in temeljito delale, da se naše gibanje duhovno in organizacijsko prilagodi novim razmeram in zavzame tiste postojanke, raz katerih bo uspešno uveljavljalo naše programatične ideale.

Zinovjevski komunizem in kasneje še fašizem sta postojanke delavskega pokreta po vsem svetu v marsičem omajala. Poleg ogromne nesreče, ki sta jih prizadejala delavskim vrstam, sta pa obadva ta pokreta prinesla s seboj tudi nekaj pozitivnih vrednot za naš delavski pokret. Kakor neka nemška pravljica označuje hunskega kralja Atilo za božje kladivo, ki je potrkalo na vse zaščitne stene takratnih držav in kjerkoli je votlo donelo, jih je razbilo v prah in pepel. Tako božje kladivo je bil za delavski pokret tudi trockističen in fašističen naval. Vse kar je bilo v delavskih vrstah puhlega in frazerskega, vse kar ni bilo programatično in duševno močno, vse kar ni bilo povezano z organizacijskimi nitmi, vse je bilo razbito, uničeno in razpodeno na vse vetrove.

To kar je ostalo smo mi! Kar je bilo v našem pokretu klenega zrna, kar je v njem duševno mladega in borbenega, kar je bilo v njem požrtvovalnega, zvestega in srčnega, to je ostalo, kot kvas, kot prerojeno jedro, okoli katerega se zbira ves delavski razred. Kakor smo bili pred leti žalostni, ko nam je besna furija razbijala postojanko za postojanko, tako smo danes veseli, da je ta mučen prepoved končan in priznajmo, veseli in hvaležni usodi, da je ta vihar nad nas poslala.

Ravnokar je odbit poskus tistih, ki so hoteli z eno potezo peresa uničiti naš pokret in ga subordinirati nekim jugom- ali boljše severorastom. Ne samo te sile, mi sami se čudimo samozavesti in mirnemu dostojanstvu s katerim je čakalo naše delavstvo na odločilni udar nasprotnika, da ga s stokrat pomnoženo silo odbije in pomandri. Če bi bilo še kaj milih mest v naših vrstah, bi ta dostojanstven mir ne bil tako veličasten, kakor je bil, ko

smo čakali, da sovražni juriš pridrvi.

Naj hvalijo boga in modrost tistega državnika, ki je spremenil kurs notranje politike naše države vsi tisti, ki so imeli namen zaleteti se v naše vrste. Lahkomiselni in plitvi kakor so, niso mogli vedeti, kaj bi bilo nastalo, če bi bila našim organizacijam odvzeta legalnost njihovega dela. Gospod župnik Andrej Križman i njegovi oprodi v delavskem gibanju niso izkušeni. Mogoče so videli kje, samo njegove odtanke, mogoče so videli kje kako žlobudralo, ki se je imenovalo delavski pokret. Niso pa videli njegovih pravih srčnih mišic, njegove ogromne vere v pravico in njegove brezprimerne požrtvovalnosti. Če bi bil uspel lahko miselni poskus gospoda dr. Stojadinovića, da se odvzame delavskemu gibanju njegovo legalnost, lahko rečemo, da bi se z istim trenutkom začel črni dan za vse ljudstvo Jugoslavije, zlasti še za slovensko.

Junaki dela in borci človečanskih idej, kakor jih ima delavski pokret bi ne šli v zemljo, bili bi sicer prisiljeni prenesti svoje delovanje v podzemlje, borba za človeško dostojanstvo bi pa ne prenehala. Nasprotno postala bi bila trda in neizprosna, kakršne so pač take borbe, ki nastajajo iz skrajne zagrenjenosti.

Sedaj ko je zavladało trenutno zatijše in ko puščamo na mrtvi straži samo svoje izvidnike, se moramo vsi drugi podati na delo, da dovršimo veliko delo regeneracije, ki je bilo v zadnjih dveh letih izvedeno. Mi smo se duhovno prilagodili potrebam sedanje časa, v velikem smo prilagodili sodobnosti tudi naše organizacijske forme, treba je le, da to organizacijo izpeljemo do zadnje podrobnosti, ker čas teče in mi moramo s časom živeti.

Sedaj nastaja zopet cela povodenj vprašanj s katerimi se peča javno življenje, kako naj se uredi forme naše države. Mi moramo pri organizaciji našega pokreta paziti, da ta povodenj gesel ne bo mešala tudi naših pojmov o organizacijskih oblikah našega pokreta. Naj povemo, da se mi duhovno ne damo odtrgati ne od hrvaškega ne od srbskega delovnega ljudstva. Pra-

vična uredba družabnega reda ne more biti samo delo slovenskega delavca, temveč je to postulat vseh delavcev, za nas pa v prvi vrsti sodelovanje s hrvatskim in srbskim delovnim ljudstvom. Druga stvar je pa organizacijska forma. Leta 1918 in 1919 smo napravili precej organizacijskih napak, ko smo po vzoru bivšega avstrijskega in nemškega pokreta ustvarjali organizacijske centre po centralističnih vzorih.

Ta forma organizacije še v Avstriji in Nemčiji ni vzdržala, ki sta bile izrazito industrijski državi, kaj še pri nas, ko je razen v Sloveniji, država povsem agrarna. Centralističen aparat avstrijskega in nemškega pokreta je nagromadil v svojih centrih ogromna sredstva, ali izročil jih je v roko pokretovi birokraciji, ki se je po svojem delovanju v centralnih pisarnah birokratizirala in odtujevala duhovnim vplivom in potrebam delavskih mas. Zato je ta pokret tako klavrnó propadel.

Pri nas se sicer niso ustvarile take velike centralne pisarne, pač pa je nastopilo z ustanovitvijo centralističnega tipa organizacij veliko vprašanje vzdrževanja in delovanja malih strok. Velike stroke so s svojimi sredstvi še nekako premagovale ogromne razdalje od Jesenic do Djevdelije, tako da je bila njihova fronta, kjer je bila napadena, vsaj za silo oskrbovana z duhovnimi in materialnimi sredstvi, ki jih je zbiral centrala. Male obrtne stroke so bile pa prepuščene povsem same sebi in čutilo se je, kako zelo peša njihov odpor. Pametnim in uvidnim ljudem je bilo pa kmalu jasno, da je treba te stvari nujno preurediti. Če skrahirajo male stroke, bodo na koncu prišle pod udar tudi velike stroke, ki same nase navezane tudi ne bi vzdržale nasprotnikove ofenzive. Tako smo danes pred tem, da ustvarimo organizacijo, ki bo naslonjena na svoje prirodne centre, ki bodo oddajali moralna in finačna sredstva na fronto življenja, vzdrževali pa bodo duhovne stike preko vseh razdalj naše širne države.

Še en pojav je, ki mu do sedaj nismo

posvečali dovolj pozornosti. To je vprašanje sodelovanja intelektualcev v našem delavskem pokretu. Strokovne organizacije po svojem statutu itak ne morejo sprejemati v svoje članstvo ljudi, ki niso iz iste profesije. Kulturno in vzgojno delo so pa strokovne organizacije prepuščale, kar kulturnim organizacijam in na žalost moramo priznati, da jim zato niso nudile niti najpotrebnejših finančnih sredstev. Tako so kulturne organizacije bile prisiljene iskati lastna sredstva v članarini in so s tem polovico svojih energij iztrošile, kar zato, da so razprejale svojo organizacijsko mrežo. Na ta način se je izcimil pri njih tip društarstva, ki je sicer s hvalevredno pridnostjo organiziral pevske zборе, tu pa tam delavske odre, godbe na pihala, toda sodelovanja intelektualcev k temu tipu organizacije ni mogel pritegniti, ker mu je

nedostajalo sredstev za vršenje splošne izobrazbe delavskih mas.

In te splošne izobrazbe delavskih mas so pa baš strokovne organizacije krvavo potrebne. Po zadnjih dogodkih se javlja, zlasti po mestnih centrih, cela vrsta intelektualcev, učiteljev, profesorjev, inženjerjev itd., ki bi radi sodelovali v delavskem pokretu po svojih najboljših močeh. Na ljubljanski univerzi je par sto akademikov, ki bi radi koristno naložili svoje znanje za kulturni podvig delavskih mas. Odgovorno vodstvo našega pokreta bo našlo tudi za to vprašanje primerno formo in poskrbelo, da se vse vrzeli izpolnijo in da bo dobilo celotno delavsko gibanje svežih kulturnih sil, da ga oplode in dvignejo, da ga poglobe in razširijo.

Ni več daleč čas, ko bo vsak slovenski delavec s ponosom izgovarjal svoje ime!

Obrov.

Sklepi plenarne seje glavnega odbora Zedinjene del. strokovne zveze Jugoslavije (URSSJ)

Plenarna seja glavnega odbora Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije, ki se je vršila 19. in 20. februarja 1939 v Beogradu, je razpravljala v začetku svojega zasedanja o ostavki, ki jo je podal s. Luka Pavičević na položaj predsednika URSSJ-a. Proučivši razloge ostavke je glavni odbor ostavko zavrnul. Vsled tega ostaja s. Pavičević dalje v funkciji predsednika URSSJ-a. Obenem je izvolil glavni odbor s. Milorada Belića za namestnika predsednika URSSJ-a.

V teku daljne razprave je osvojil glavni odbor, potem ko je proučil aktualna vprašanja iz področja strokovne politike, naslednje sklepe:

Ekonomski položaj delavstva

Vsled porasta cen življenjskih potrebščin so padle tekom poslednjih mesecev delavske dejanske mezde. To nalaga delavskim strokovnim organizacijam dolžnost, da delujejo s premišljenimi mezdami pokreti na povečanje nominalnih mezd, da bi se doseglo v delavskih gospodarstvih zopet običajno ravnotežje.

Potrebno je povišati skale minimalnih mezd, izdelane na osnovi uredbe o minimalnih mezdah do odgovarjajoče višine; v uredbi pa je potrebno izmenjati člene, ki ovirajo normalne tarifne akcije.

Radi uspeha strokovnih tarifnih akcij, smejo organizacije URSSJ-a predlagati in sprejemati akcijsko sodelovanje z vsemi delavskimi organizacijami, ki morejo pripomoči k boljemu izidu započete tarifne akcije. To sodelovanje se dopušča, da ne bi prišlo do tega, da bi padale v tarifnih pokreth ena organizacija drugi iz konkurenčnih razlogov v hrbet in s tem tarifno ak-

cijo ogrožala in povzročala delavstvu škodo.

Vkljub temu se bodo organizacije URSSJ-a tudi nadalje odločno borile proti vsem onim organizacijam, ki bi v tarifnih in stavkovnih akcijah našim organizacijam škodovala in ki smatrajo za svojo glavno nalogo borbo proti organizacijam URSSJ-a.

Nezaposlenost delavstva in delovni čas

Nezaposlenost delavstva v zadnjem času ne samo ni odstranjena, temveč je še povečana. Glavni odbor URSSJ obrača pažnje na rezultate sarajevske in zagrebške ankete o delovnem času in nezaposlenosti in ugotavlja, da je problem zaposlevanja brezposelnega delavstva preko normaliziranja delovnega časa v polni meri aktualen in da čaka na svojo rešitev.

Položaj strokovnega pokreta.

Svobodni strokovni pokret predstavlja nujno potrebni javni organ, ki ima skrbeti zato, da bodo delavski interesi v gospodarskem in javnem življenju pravilno zastopani. Kot tak je on nujen sestavni del moderne demokracije, ki teži za čim pravilnejšo razdelitvijo narodne materialne in duševne kulture.

Strokovni pokret more le takrat obstojati in svoje naloge pravilno vršiti, ako so osigurane za njegovo udejstvovanje gotove osnovne politične svobščine, brez strokovnih organizacij svojega področja, če in pod kakimi pogoji

smejo sprejeti njih predstavniki imenovanja.

Sodelovanje z drugimi organizacijami

V cilju čim pravilnejšega vplivanja na delavske socialno - politične ustanove, kakor tudi v cilju proučavanja možnosti sodelovanja na drugih področjih udejstvovanja, stavlja pokrajinski odbor URSSJ-a v dolžnost, da vpostavijo vezo z merodajnimi delavskimi in nameščenskimi organizacijami izven okvira URSSJ-a radi izmene misli, izravnavanja gledišč in organiziranja vzajemnega sodelovanja.

Socialno - politične ustanove: delavske zbornice, javne borze dela, ustanove nameščenskega in delavskega zavarovanja, so ustanovljene radi delavcev kot samoupravne delavske ustanove, ki jih upravljajo in soupravljajo v mejah zakona delavci sami, ker so zato najbolj poklicani in ker se uvajajo s tem v politične in javne funkcije. Merodajni predstavniki delavcev kot interesentov v teh ustanovah so svobodne delavske strokovne organizacije. Brez njih sodelovanja ne more biti povezanosti med delavstvom in njihovimi ustanovami in ne takega funkcioniranja teh ustanov, ki bi odgovarjalo željam delavstva. V kolikor bi se vpostavljale za katero izmed socialno-političnih ustanov iz kakršnikoli razlogov samouprave tudi v bodoče začasno potom postavljanja in brez volitev, bodo sklepale pokrajinske uprave strokovnih organizacij po zaslišanju, si njegove eksistence ni mogoče zamisliti.

Delavski strokovni pokret more obstojati in vršiti svoje naloge le tako, da je popolnoma svoboden in javen. Zato zahteva strokovni pokret za sebe popolno svobodo javnega udejstvovanja, da bi mogel vršiti naloge, ki se mu postavljajo in odbija odločno vsako misel na totalitarno organiziranje. Že s tem samim je strokovni pokret URSSJ-a odločno nasproten kakršnekoli ilegalnemu ali strankarsko-političnemu udejstvovanju v strokovnem pokretu. Zato bo nastopalo vodstvo strokovnega pokreta odločno in najostreje proti takim pojavom.

Socialno - politične delavske ustanove

Strokovni pokret vztraja na svoji v zakonu utemeljeni pravici, da pride do odgovarjajočega vpliva v delavskih socialno - političnih ustanovah potom svobodnih volitev s tajnim glasovanjem.

Enotne strokovne organizacije

Mi smo zagovarjali vedno načelo, da je treba postaviti skupnemu poslodavcu in enotni poslodavski organizaciji nasproti enotno strokovno organizacijo, ki bo združila vse delavstvo enega

obrata ni ene stroke. Ni naša krivda, če so vplivi političnih strank, delavstvo tudi na strokovnem polju razcepili. Ako je do tega že prišlo in ako imamo danes v istih obratih često po več stro-

kovnih organizacij, smo vedno zagovarjali načelo, da je treba povezati te organizacije vsaj ob strokovnih pokretih v enoto.

Sedaj čujemo, da se bavijo, ali da so se bavili tudi v ministrstvih z mislijo, da bi izvedli strokovno enotnost. Hoteli pa so izvesti to prisilno.

Mi bi bili lahko celo takih namer le veseli, ako bi mogli predpostavljati, da so končno vladujoče politične stranke uvidele, da je treba prepustiti strokovno politiko in obrambo delavskih interesov zainteresiranemu delavstvu samemu in da mu je treba to obrambo olajšati. Mnogo znakov pa govori zato, da je postavila na dnevni red misel o enotnih strokovnih organizacijah le želja, da bi se mogle nedelavske politične stranke še jače vmešati v čisto strokovne zadeve delavcev. To se vidi iz tega, da se ob glasovih o enotnih strokovnih organizacijah ne povdarja istočasno, da morajo biti take organizacije svobodne, delavske. Ne povdarja se, da morajo voditi take organizacije delavci po svojih svobodno izvoljenih zaupnikih, temveč se govori nasprotno o tem, komu bodo te organizacije izročene.

Organizacije pa, ki so jih izročili že v naprej določenemu voditelju, niso več strokovne organizacije, one niso organ za izražanje delavskih potreb, one niso več delavske organizacije.

Po izkušnjah, ki jih ima naše delavstvo s prisilnimi organizacijami, ki stoji pod državno kontrolo, — naj omenimo tu okrožne urade, javne borze dela ter nekatere delavske zbornice, si lahko predstavljamo, kako bi prihajala resnična delavska volja do izraza pri upravljanju prisilnih enotnih strokovnih organizacij. Delavsko sodelovanje bi se začelo in končalo pri plačevanju prispevkov. Pod takimi pogoji moramo misel o enotnih strokovnih organizacijah najodločneje odkloniti.

Tu ne gre za enotnost strokovnih organizacij, ki si je tudi mi želimo. Tu gre zato, da se pravica do svobodnega strokovnega združevanja in obrambe strokovnih interesov izigra.

Kdor prihaja s takimi namerami, ta se ne sme čuditi, če bo zadel na odločen odpor vseh zavednih delavcev.

Najbolje bomo odgovorili na take namere s tem, da bomo pospešili napore, ki morejo privedi do prostovoljne strokovne enotnosti in strokovnega sodelovanja. Le malo je strokovnih organizacij, ki so si znale očuvati enotnost v kljub kvarnim vplivom političnih strank.

Nekaj takih primerov pa vendarle imamo. En tak primer imamo v grafični organizaciji. Težko in morda nemogoče je priti naenkrat nazaj do tega ideala. Prenagljeni, zlasti pa neiskreni

poskusi bi vstvarjali tu le nove zmede. Jasno pa nam mora lebdeti pred očmi kot kašipot in ideal:

Enotna, svobodna strokovna organizacija, ki upravlja svoje strokovne zadeve sama in ki sodi politične stranke

po tem, koliko so pripravljene podpreti delavstvo v njegovi strokovni borbi. Izredno važen del strokovne borbe je v tem, da se pospešuje svoboda v strokovnih organizacijah in samouprava v delavskih socialnih ustanovah.

Beseda tekstilnemu delavstvu

Nekateri zamerijo strokovnim organizacijam tekstilnega delavstva, da so kolektivno pogodbo za tekstilno delavstvo odpovedale in da dosedaj niso zaključile nove pogodbe. Tisti, ki prihajajo s takimi očitki, naj si postavijo najprej vprašanje:

Ali so člani svoje strokovne organizacije?

Kaj so storili, da bi postali tudi vsi njihovi sodelavci člani organizacije?

Kadar bomo tekstilni delavci vsi v organizaciji, se ne bo nihče več predrznil reči, da strokovne organizacije tekstilnega delavstva nikogar ne predstavljajo. Vsak se bo tudi zavedal, do kakih posledic bo privedlo v tej veliki stroki brezpogodbena stanje. Če se pa ne bo zavedal, bo to zopet občutil.

Poslodavci tekstilne stroke kolektivne pogodbe niso hoteli obnoviti s tem, da bi upoštevali vsaj najbolj upravičene delavske predloge v zvezi z obnovitvijo pogodbe.

Pri pogajanjih je skoraj izgledalo, da mislijo, da je to način, da se bodo znebili strokovnih organizacij, ki jih ne vidijo radi. Kako zelo pa so se pri tem motili, se vidi iz tega, da je naraslo članstvo delavstva tekstilne stroke samo pri naši splošni delavski strokovni zvezi že doslej za 40 odstotkov.

Vsi na delo, da se bodo naša tekstilna podjetja še bolj zmotila in da bo naša strokovna organizacija stoodstotna!

Ko se bo to zgodilo, medsebojnih zamer ne bo več, ker bo ta velik skupen uspeh.

Strokovni vestnik

RUDARJI

RAZGLAS ČLANSTVU ZVEZE RUDARJEV JUGOSLAVIJE

Načelstvo in nadzorstvo ZRJ je na seji dne 22. januarja 1939 sklenilo, da se vrši VII. redni kongres Zveze rudarjev Jugoslavije v Celju, dne 16. aprila 1939. V slučaju nepredvidenih zadržkov sme uprava čas vršitve preložiti.

Dnevni red:

1. Otvoritev kongresa;
2. verifikacija mandatov;
3. poročilo uprave in nadzorstva za poslovni leti 1937-38;
4. volitev nove uprave in nadzorstva;
5. položaj rudarjev in socialna zakonodaja;
6. organizacija in taktika;
7. razno.

K točki 6 pridejo v razpravo eventualni predlogi centralne uprave ali podružnic.

Vse ostale informacije bodo dobile podružnice potom okrožnic.

ZAGORJE, dne 10. febr. 1939.

Za upravo ZRJ.:

J. Bazelj,
t. č. predsednik.

J. Arh,
t. č. tajnik.

NOVI SLUŽBENI RED

Pred nedavnim časom je izdalo rudarsko glavarstvo v Ljubljani na podlagi obrtnega zakona nov »Službeni red« za delavstvo privatnih rudnikov in železotopilnic v Sloveniji. Borba delavstva za izdanie novega službenega reda sega že desetletja nazaj. Prejšnji službeni redi so bili silno zastareli in so imeli še to napako, da je veljal za vsak rudnik poseben službeni red. Zato je bila splošna zahteva rudarjev po enotnem službenem redu.

Rudarsko glavarstvo je to potrebo uvidelo, obrtni zakon je to zahteval in na podlagi tega je rudarsko glavarstvo v začetku lanskega leta izdelalo načrt novega službenega reda. Ta načrt je bil predložen prvi in drugi skupini rudarske zadruge v pretres. V prvi skupini so zastopani poslodavci in v drugi pa delavci. Med tema skupinama se je vnel tihi boj, kdo bo svoje interese boljše zaščitil v novem službenem redu. Poslodavci so zahtevali, naj bo za vsak rudnik samostojen službeni red in delavci pa nasprotno. Stavilo se je nebroj predlogov z obeh strani. No in končno je rudarska oblast ugodila deloma enim kot drugim in izdala službeni red, ki je sedaj obvezen za vse.

Novi službeni red je pač produkt časa, v katerem živimo, torej kompromis. Vendar mi ne bi bili objektivni, če ne bi povedali odkrito, da pomeni

velik korak naprej v ureditvi službenih in delovnih pogojev med delavstvom in podjetniki. In kar je glavno je to, da je splošen za vse rudnike in topilnice.

Vendar so pa v njem tudi določbe, s katerimi se delavstvo absolutno strinjati ne more. Zato je načelstvo **Zveze rudarjev Jugoslavije** na svoji seji dne 22. januarja t. l. sklenilo, da se podvzamejo koraki, da se dotične določbe spremene, ali pa se jim da tako tolmačenje, da bo vsaka zloraba napram delavstvu onemogočena. Tozadevno se od strani ZRJ vrše sestanki in zborovanja po rudnikih, na katerih se službeni red tolmači delavstvu. Za spremembo neodgovarjajočih določb se pa sprejme spodaj navedena resolucija:

Načelstvu II. skupine rudarske zadruge

Članstvo Zveze rudarjev Jugoslavije zbrano na svojem zborovanju v dne je po zaslišanju referata o novem »Službenem redu« ugotovilo sledeče:

1. Člen 26 v zadevi odpovednega roka je v protislovju z obstoječim rudarskim zakonom in zato ne more veljati za določilo novega službenega reda.

2. Člen 39 v zadevi pravilne izvršbe naročenega dela, daje podjetniku odnošno njegovemu namestniku možnost zlorabe pri plačilu gotove storitve po delavcu.

3. Člen 65 v zadevi možnosti prestave delavca v nižjo mezdno kategorijo pri manjvrednem delu, omogoča podjetniku odnošno njegovemu namestniku namerno oškodovanje delavca, četudi ta le brani svoje pravo. To besedilo tudi ni v skladu z določbami večine kolektivnih pogodb, ker nikjer ne pove v katerih slučajih?

4. Člen 66 v zadevi povračila škode po delavcu, se naj na koncu vstavi nov stavek, ki se glasi: Vrednost višine storjene škode naj na zahtevo delavca oceni rudarska oblast.

5. Člen 69 odstavek 10 v zadevi obnašanja delavca izven službe, omogoča podjetniku odnošno njegovemu namestniku nepotrebno šikaniranje delavca v njegovem prostem času.

Te ugotovitve ima načelstvo II. skupine nalog, da jih predloži rudarskemu glavarstvu v rešitev. Podrobnejšo utemeljitev k temu bo podalo načelstvo II. skupine in pa predstavniki strokovne organizacije rudarjev.

Rudarsko delavstvo pa naj povsod zahteva od podjetnikov, da se mu ta službeni red izroči v obliki brošure. Ker dolžnost vsakega delavca je, da ga ima, razume in se po njem ravna.

ALI ŠE KONJUNKTURA PADA?

V naši premogovni industriji se pojavljajo znaki padanja konjunktura. Tako se je že pri Trboveljski premogokopni družbi v februarju praznovalo, kar lani ni bil slučaj. Pri rudniku Keramične d. d. v Libojah je bilo odpuščenih 21 delavcev in so nadaljnje redukcije še v

vidu. Istotako se je uvedlo praznovanje šiltov tudi na rudniku Pečovnik pri Celju. Ti pojavi niso nič kaj razveseljivi za rudarje. Zakaj, niso se še zacelile gospodarske rane, ki so jim bile prizadane v zadnji veliki krizi in naj prihajajo že zopet novi udarci?

RUDARJI BODITE POZORNI

V zadnjem času se opaža, da se pri delih v jami polaga vse premalo pažnje na varnost dela, vsled tega se nesreče množe z dneva v dan. Nekaj je res kriv tega sedanjí sistem dela, vendar večina krivde leži na rudarjih samih. Sedaj se vrše izobraževalni tečaji po rudnikih. Predava se tudi o preprečitvi nezgod pri delu. Pri tej priliki je imel predavanje tudi neki obratovodja. Ko je pa drugi dan prišel k dotičnemu delavcu na odkop, pa se mu je le zdelo, da je bilo do takrat premalo produkcije in je na to delavca opozoril, ta pa mu je rekel: gospod, včeraj ste me učili, da se moram najprej zasigurati pri delu. Da, da, mu je g. odgovoril. In tako je prav. Radi tega je nujno potrebno, da se rudarji bolj zanimajo za svojo razredno strokovno organizacijo, kjer bodo dobili moč in razum, da bodo znali svoje interese pravilneje braniti in zahtevati.

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE ZRJ V KOČEVJU

se je vršil dne 5. februarja v gostilniških prostorih g. Nikoliča.

Predsednik s. Höglar je otvoril točno ob napovedani uri občni zbor, pozdravil navzoče sodruge, posebno centralnega tajnika s. Arha iz Zagorja.

Zapisnik zadnjega občnega zbora je bil soglasno sprejet na znanje.

Iz poročila podružničnih funkcionarjev je razvidno, da podružnica ni obdržala le svojo pozicijo, pač pa je na članstvu celo napredovala.

Pri volitvah novega odbora je bil ponovno izvoljen stari odbor s predsednikom s. Höglarjem na čelu, sprememba je le v odboru radi smrti bivšega odbornika.

Kot delegat za kongres je bil soglasno izvoljen s. Resnik.

Po končanih volitvah, ki so mirno potekle, je podal predsednik besedo centralnemu tajniku s. Arhu, ki je poročal o delu organizacije in nalogah članstva.

Poročilo s. Arha o nalogah organizacije in članstva napram njej mora vsak član imeti za svojo prvo nalogo v svojem življenju.

Kakor verniki uče svoje ovce jutranjo molitev, tako moraš preden prestopiš prag svojega stanovanja v službo imeti vedno pred očmi nalogo zavednega člana. Organizacija te ne uči denuncijanstva, ne sovraštva med svojimi sodrugi, še manj pa izdajalstva proletarske ideje.

Organizacija ti izpopolnjuje um, da prideš čimprej do spoznanja, da je tvoj sodrug trpin, izkoriščen kakor ti sam.

Upamo, da je predavanje s. Arha zadelo v marsikatero jedro, nekoliko zardelih, povešanih obrazov je bil odmev predavanja.

Sodrugi, ne bodite užaljeni, pač pa ponosni, da vendar že enkrat strokovna injekcija deluje v vašem telesu. Prišli ste do spoznanja

po zaslugi organizacije, da ste bili na napačni poti, na poti klečeplazca in rušilcev skupne proletarske ideje. Takih predavanj ne predavajo na nobenih romarskih potih, še manj v kakih kloštrih. Zato apeliramo posebno na naše mlajše sodruge, da je njih prva dolžnost, da posečajo shode, sestanke, kulturne prireditve in predavanja, katera prirede naši učitelji. Ker v zavednih proletarskih možganih se kuje proletarski kapital, kateri nam je nujno potreben za obstoj življenja.

Čuk Karol.

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA VEČE

Za življenje delavstva v tej nesrečni Jožef-dolski dolini zopet nastopajo resnejši časi. Občutna kriza, ki je nastopila pred letom dni vsled pomanjkanja naročil, še dosedaj ni rešena kljub temu, da je dotok naročil res nekoliko večji kot v pretečenem letu, s tem pa vprašanje zaposlitve delavstva še ni rešeno! Pač pa se je težišče nezaposlenosti preneslo z enega na drugi oddelek in to sedaj na ženski ter se namerava to vprašanje rešiti z redukcijo poročenih delavk.

Stališče delavstva glede tega vprašanja je slejkoprej, da ne gre odpuščati poročenih delavk vse dotlej, dokler se ne reši vprašanje družinskih plač. Saj zaslužki moških delavcev družinskih glavarjev še daleč ne dosegajo eksistenčnega minimuma. Tudi drugod ne delajo vprašanja iz dvojnega zaslužkarstva, celo tam ne, kjer zaslužek enega že presega eksistenčni minimum, sicer pa tega spričo dohodkov delavskih družinskih glavarjev ne moremo označiti s pojmom dvojno zaslužkarstvo. Smatramo, da je še preuranjeno razpravljati o tem vprašanju (za naše podjetje) dokler ni pozitivne jasnosti v pogledu zaposlitve žensk, predvsem pa papirne dvorane. Vsekakor pa je potrebno, da razmišljajo o rešitvi tega vprašanja tudi merodajni faktorji ne pa delavstvo. Ker brez te rešitve je narod zapisan počasnemu hiranju, kar celoti gotovo ne bo koristno. In kadar se bo pristopilo k reševanju tega vprašanja, naj se to začne pri vrhovih, kjer je eksistenčni minimum že osiguran, ne pa pri delavstvu, kjer ga še zaslužek obeh ne dosega.

Potrebno je samo pogledati našo mladino, kako je bleda in slabotna. Pogledjmo po delavskih centrih, pa bomo videli obraze, še ne stare, ampak suhe in izčrpane, pogledjmo razne zapiske in videli bomo, koliko je med njimi tuberkuloznih, pa se vprašajmo, zakaj vse to?!

Spoznali bomo, da je najprej treba rešiti vprašanje družinskih plač, ostalo se bo rešilo vzporedno s tem vprašanjem. Tu je rešitev vsega tega zla med človeštvom, ki pa se z dneva v dan večja, treba je da si odstranimo kopreno, s katero si zakrivamo oči pred resnico, res ne bo lahko pogledati resnici v obraz v takšen kakršen je, vendar pa je to zlo potrebno odpraviti in postaviti zdrave temelje bodočemu rodu.

Vse to pa se ne bo doseglo z raznimi ustanovami, ki nosijo lepe naslove in bi narod še nadalje živel v pomanjkanju, medtem pa bo

za drugo stran ustvarjal ogromna bogastva in polnil zaloge vsemogočim špekulantom.

SEVNICA OB SAVI

Dne 28. januarja t. l. je imela podružnica SDSZJ v Sevnici redni letni občni zbor, katerega je otvoril in vodil s. Turnšek Ivan, ki je uvodoma obrazložil delo in napredek naše organizacije.

Tudi ostali funkcionarji so podali zelo izčrpno poročilo. Centralo je zastopal s. Jakomin, ki nam je podal zelo pregledno poročilo o delovanju centrale in o težkočah, s katerimi je in bo še opraviti. Izvoljena je bila nova podružnična uprava in odbor in sicer:

Predsednik Škerl Ivan, podpredsednik Mejak Rudi, tajnik Juhant Ivan, blagajnik Verstovšek Ivan, odborniki: Tihole, Baytin, Stopar, Kuštreba in Gnedic. Nadzorstvo: Maurer, Kranc in Robar.

Želimo, da bi se delavci bolj zanimali za svojo strokovno organizacijo, da ne bi bili kakor troti, ki samo uživajo in izkoriščajo delovne čebelice.

*

V nedeljo, dne 12. t. m. je preminul tragične smrti naš sodelavec Zelič Ferdinand. Med potjo ko je šel na delo, je padel tako nesrečno, da se je ubil. Bil je zvesti član strokovne organizacije in med delavstvom zelo priljubljen, to dokazuje, da so delavci v precejšnjem številu zapustili delo in se udeležili pogreba, ni jim bilo žal izgubiti par ur na zaslužku. Godba je zaigrala par žalnih koračnic, nakar smo se poslovili od njega. Naj mu bo lahka domača zemlja. Žalujoci ženi in petim nedoraslim otrokom pa naše iskreno sožalje.

Kemični delavci v Mostah pozor!

Večkrat smo že slišali in tudi čitali v dnevnem časopisju kako hodijo okrog razni agentje kot posredovalci za službe. Brezposelni delavci posebno naša dekleta postanejo večkrat žrtve takih laži-agentov, ki jih opeharijo včasih za vse njihovo imetje. Taki posredovalci že delj časa obstojajo, pojavljajo se pa bolj pogosteje tam, koder je beda in pomanjkanje brezposelnih žrtev večja. Tudi v našem industrijskem kraju je takih laži-agentov že več, in sicer so posebno podjetni v kemični tovarni v Mostah. Imena teh izkoriščevalcev revnih delavcev bomo za enkrat še zamolčali, ob prvi priliki ko bomo še slišali, da se ne bodo taka izkoriščevalna dejanja prenehala, bomo poskrbeli, da bodo dotični prišli z njihovim imenom v javnost in če ne bo to zadostovalo, pa lahko še za nekaj korakov dalje. Pozivamo pa vse delavstvo v Mostah, da se v takih slučajih, ko bi kdo od njih zahteval nagrado za posredovanje služb, da to čim prej javijo svojemu zaupniku, da bomo take izkoriščevalce čim prej zatrli. Delavstvo, posebno dekleta ali vdove, ki iščejo službe, pa naj pomni to-le: **Kdor je pošten, bo Vam pomagal, brez da bi ga zato nagradili, kdor bo pa od Vas zahteval nagrado, bežite proč od njega.** Zato delavci v vseh obratih v Mostah, združite se v svojih delavskih organizacijah, ter se v vseh Vaših potrebah obračajte na svoje zaupnike, če ste v delu, se borite za boljše pravice. Če pa postanete brezposelni, se obračajte na vaše zaupnike. Pozivamo me-

rodajne oblasti, da izdajo čim prej zakon o posredovanju dela in sicer tak, da bodo mogli naši delodajalci iskati delavce samo pri držv. borzi dela.

KOVINARJI

Dne 5. t. m. se je vršil redni letni občni zbor podružnice SMRJ Guštanj. Predsednik in tajnik podružnice sta podala poročila o delu podružnice v preteklem letu, iz katerega je razvidno, da so bile velike težave in zapreke v delu, da bi podružnica mogla podvzeti kakšne večje akcije, poleg manjših intervencij, katere so izvršene v podjetju z uspehom. Blagajnik je podal poročilo o finančnem poslovanju podružnice za njim pa je podal poročilo oblastni tajnik s. Šovljanski o položaju kovinarjev in pregled celokupnega poslovanja tajništva za preteklo leto 1938. Nadalje je v svojem referatu, o bodočem delu podčrtaval potrebo močnejše agitacije za organizacijo tistih sodrugov, kateri se nahajajo izven naših vrst. Nato je bil izvoljen novi upravi odbor podružnice, kateri je dobil na prvem mestu nalogo, da izvrši vse priprave glede sklenitev dodatka h kolektivni pogodbi za obrat Martinarna.

Dne 12. t. m. se je vršil redni letni občni zbor podružnice SMRJ Štore. Po podanih poročilih predsednika in tajnika podružnice, je razvidno, da je podružnica v preteklem letu delala v zadovoljstvo in v prid celokupnega članstva, posebno v pripravljalnem delu za sklenitev dodatka h kolektivni pogodbi, katero delo je kronano z uspehom. Nato je referiral oblastni tajnik s. Šovljanski, podal je poročilo o delu oblastnega tajništva v preteklem letu in izvedenih tarifnih akcijah, katere so završene vse z uspehom, kar je najboljši dokaz visoke morale in discipline članstva SMRJ. Nadalje so prilike v Železarni Štore katere je treba popraviti in podčrtava kot prvo potrebo, da novo izvoljeni podružnični odbor posveti največ pažnje železarni Štore in pride v kontakt z delavstvom radi organiziranja in jih zdrami iz mrtvega spanja. Podana je bila razrešnica staremu odboru ter bil nato izvoljen novi upravni odbor podružnice, kateremu želimo uspeha v bodočem delu.

Občni zbor podružnice SMRJ Celje se je vršil dne 12. t. m. O delovanju podružnice so podali poročila posamezni funkcionarji. Iz poročil o delu podružnice se šele vidi, koliko truda in ljubezni je treba pri upravljanju in vodstvu strokovne organizacije. Novi odbor je sestavljen povečini z prejšnjih odbornikov. Odbor nam jamči, da bo delal tudi v bodoče uspešno in etnotno v korist delavstvu. Občni zbor je posetil tudi Centralni blagajnik iz Beograda s. Vrankar.

STAVBINCI

S. G. R. J. V KRANJU

Podružnica je sklicala dne 12. t. m. v Kranju zborovanje stavbinskega delavstva. Poročal je s. Škerbine o delovanju podružnice v preteklem letu in s. Tratar o položaju stavbinskega delavstva v splošnem. Delovanje podružnice je bilo v l. 1938 jako živahno in se lahko beleži stoddostni napredek v primeru s prejšnjim letom. Na podlagi pridobljenih iz-

kušenj se mora delati tudi v predstoječi sezoni. Izkazala se je posebna važnost dobrih obratnih zaupnikov, katere si bo moralo delavstvo povsod izmed najspodobnejših sodrugov izvoliti. Dober delavski zaupnik mora skrbeti tudi za zadostne varnostne ukrepe, katere marsikateri podjetnik v svoji neizmeri dobičkaželjnosti ne upošteva in spravlja s tem v nevarnost edino imovino delavca — njegovo zdravje in življenje. Tako so se pri stavbeniku Brenu v kratki dobi primerili pri jako malem številu zaposlenih delavcev kar trije »nesrečni slučajji«. Kopalno se je n. pr. 4 metre globoko in navpično brez vsake opore. Težka plast materijala se je odtrgala in k sreči se je samo en delavec lažje poškodoval, ker so drugi pravočasno odskočili. Zdi se nam, da bi bil lahko tudi OUZD na vzroke nekaterih nesreč bolj pozoren, ker za istega nastajajo popolnoma nepotrebni stroški, kot hrana-rina, stroški za zdravila in bolnico itd. Če bi se delalo povsod na ta način, bi bilo vse stavbinsko delavstvo v eni sezoni na onem svetu ali pa vsaj invalidno.

S. Tratar je s številkami dokazal, koliko je delavstvo pridobilo v teh treh letih obstoja naše zveze, razen ogromnih moralnih uspehov, ki zopet učinkovito delujejo na naše ekonomsko stanje, ker tvorijo podlago ali temelj našim bodočim naporom za izboljšanje položaja. Če se vsakemu posameznemu dvig mezd pozna le malo ali nič, so temu krivi drugi vzroki. Zavarovali smo se pa proti večji škodi, kot n. pr. tekstilci, katerim se položaj stalno poslabšuje in so radi neorganiziranosti sedaj brez kolektivne pogodbe in nimajo po zakonu pravice do višje kot samo do v pravem pomenu minimalne meзде. Stavbinci smo v II. kategoriji še na slabšem, zakonito nam je garantirana mezda din 2.75 na uro v mestih z nad 5000 prebivalci. Po 1. aprilu 1939 pa veljajo za Kranj naslednje mezde: nekvalificirani delavci din 3.75 in 4.—, zidarji pa din 5.75, 6.— in 6.25, razen drugih pravic, katere so sicer tudi zakonito delavcu garantirane — ostanejo pa, ker je delavec neorganiziran, na papirju in posebno stavbinec zanje pred ustanovitvijo naše organizacije niti vedel ni. Navzoči so napeto in zainteresirani sledili izvajanjem referentov in so s. Tratarja nagradili s pritrdilnim aplavzom. Po kratkem nagovoru s. predsednika Nartnika, so se zborovalci razšli s trdnim sklepom, da tudi v bodoče podpro po svoji moči organizacijo, potom katere edino jim bo mogoče izboljšati si svoj položaj.

DELA VSTVO IN POBIJANJE ŠUŠMARSTVA V STAVBNI STROKI

Delavske strokovne organizacije in Delavska zbornica so imele tekot zadnjih let pri vseh pogajanjih v obrtnih strokah priliko ugotoviti, da obstoja tudi med velikim delom obrtnikov pripravljenost za ureditev delovnega razmerja s kolektivnimi pogodbami. Kljub tej pripravljenosti pa je bilo sklenjeno le malo pogodb, ker so obrtniki vezali svoj podpis na **predhodno izvedbo radikalnih ukrepov za pobijanje šušmarstva**, češ, da pomeni podpis in izvajanje pogodbe brez predhodnih zadostnih ukrepov za pobijanje šušmarstva za obrtnike neizogibno propadanje.

Pri takem stanju smo posvetili vprašanju šušmarstva našo pažnjo, da ugotovimo, odkod izvira šušmarstvo, kakšne posledice ima šušmarstvo in kaj bi se moralo ukreniti, da se začne šušmarstvo omejevati in da se polagoma odpravi.

Od kod izvira šušmarstvo?

Pred vojno in po vojni šušmarstva v današnjem pomenu besede nismo poznali, saj je ne samo kvalificiran, marveč tudi nekvalificiran delavec lahko dobil zaposlitev doma, ali pa je šel po svetu.

Po vojni so pri nas novo nastajajoče industrije in dela na odpravi posledic vojne dolgo časa lahko zaposlili vedno večji priliv delovnih moči iz podeželja in tako nadoknadili izpadek, ki je nastal vsled ukinitve izseljevanja.

Napredek tehnike, vedno večje davčne in trošarinske obremenitve, valutne spremembe, nezadostni krediti za javna dela, velik uvoz izdelanih industrijskih predmetov iz inozemstva, — vse to je imelo za posledico, da je nastal zastoj pri zaposlovanju novih delovnih množic.

Nesporno je, da je šušmarstvo začelo zavzemati največji razmah v času gospodarske krize, ko je izgubilo svoj zaslužek v tovarni odnosno pri koncesioniranem obrtniku nešteto kvalificiranih obrtniških pomočnikov, ki so se znašli na cesti brez vsakega izgleda na skorajšnjo zaposlitev v svoji stroki v svojstvu delojemalca.

Tudi državna gospodarska podjetja — v prvi vrsti železnica — so v tem času popolnoma ustavila sprejemanje novih moči v službo. Celo javna dela so se omejila in vsled tega je rastel kader nezaposlenih.

Brezposelno zavarovanje je pri nas šele v prvih povojih in tedaj največ 6 tedenska skromna podpora je bila kmalu izčrpana — brezposelni mizar, zidar, tesar itd. je ostal z družino na cesti prepuščen podpori od strani občine. Z izjemo mestnih občin imamo v vseh ostalih občinah tako skromne kredite za socialno skrbstvo, da ne omogočajo niti redne preskrbe stalnih občinskih revežev, tako da za brezposelne ni bilo nikakih sredstev na razpolago.

Skrb za obstoj družine je gnala brezposelnega profesionista, da je iskal zaposlitev na svojo roko po nižji ceni kot koncesionirani obrtnik. Vendar te zasilne zaposlitve ne moremo istovetiti s šušmarstvom, čeprav je povzročala škodo pravim obrtnikom, vse dotlej, dokler ne bo preskrbljeno za možnost zaposlitve delavoljnih ali pa za izdatno brezposelno podporo v času brezposelnosti.

Šušmarstvo v pravem pomenu besede se izvaja v stavbni stroki z izigravanjem določb § 47 obrtnega zakona, ki predvideva izvrševanje del v lastni režiji pod vodstvom in nadzorstvom mojstra. S to določbo se uzakonja »posojanje tabel« in pod to krinko se vrši res nevarno šušmarstvo v stavbni stroki, katero je treba izkoreniniti ne samo v interesu delodajalcev, marveč tudi delojemalcev.

Upravičene so pritožbe delodajalcev, da dajejo slab zgled tudi naše javne ustanove od cestnih odborov in občin navzgor, ki vrše mnogo obrtniških poslov v lastni režiji, medtem, ko obrtnik v dotični občini nima prave zaposlitve.

Enako so upravičene pritožbe delodajalskih združenj, da je postopek občin upravnih oblasti I stopnje glede vloženih prijav proti šušmarjem zelo počasen in da združenja sploh niso obveščena o ukrepih oblasti proti šušmarjem. Združenja se vsled tega ne morejo poslužiti proti šušmarjem sankcij iz § 368 in ne morejo kontrolirati, ali se izvajajo glede kaznovanih šušmarjev določbe § 400 obrtnega zakona.

Posledice šušmarstva

A) **Za legalnega obrtnika:** zmanjšanje možnosti polne zaposlitve kljub plačevanju vseh državnih, banovinskih in občinskih dajatev.

B) **Za delavstvo:** izguba pravic iz naslova socialnega zavarovanja, ker šušmar običajno:

1. izigra bolniško blagajno ter ne prijavi delavca v zavarovanje, vsled česar trpi delavec zlasti pri brezposelnem in starostnem zavarovanju;

2. ne plača dajatev iz naslova § 219 obrtnega zakona, dalje ne plača odpovednega roka in često krši celo obstoječe minimalne mezde, da mezd kolektivne pogodbe sploh ne omenjamo.

C) Za socialne institucije:

1. izguba prispevkov za razna zavarovanja z istočasno obveznostjo dajatev v slučaju bolezni in nezgod;

2. večji riziko za nezgodne dajatve, ker šušmar ne posveča take pažnje varnostnim napravam.

C Za državne oblasti (finančne in politične):

1. izpad na davkih, dokladah in taksah, katerim se šušmar izogne;

2. nepovojne kritike od strani legalnih obrtnikov, vsled česar trpi ugled oblasti.

Ukrepi za pobijanje šušmarstva

Delavske strokovne organizacije se strinjajo s tem, da se izda končnoveljavno poseben zakon o pobijanju šušmarstva z upoštevanjem predlogov, ki so jih že opetovano stavila prizadeta delodajalska združenja.

S tem zakonom se mora preprečiti zloraba § 47 obrtnega zakona, ukiniti izvrševanje obrtnih in gradbenih del od strani javnih edinic ter predvideti obvezno razpisovanje vseh javnih del.

Istočasno mora ta zakon predvideti **obvezno kontrolo nad izvajanjem obstoječe socialne zakonodaje s primernimi kazenskimi sankcijami po upravnih oblasteh I. stopnje**, za kar naj se osnujejo pri sreskih načelstvih posebne »Inspekcije o izvajanju predpisov socialne in obrtne zakonodaje.«

Možni so še drugi ukrepi, ki bodo onemogočili posledice šušmarstva, kot n. pr.:

a) **obvezno položitev gotove kavicje pred začetkom dela**, ki bi služila kot garancija, da bo prevzemnik dela tudi izpolnil vse obveze napram socialnim institucijam, delavstvu in državi;

b) **sogarancija gradbenega gospodarja**, da bo prevzemnik dela izpolnil zakonite obveznosti, kakor je ta obveza že uvedena za prispevke Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

Kljub izvedbi vseh teh ukrepov pa bo šušmarstvo v manjšem obsegu še vedno obsto-

jalo, dokler se ne odpravi glavnega povzročitelja:

brezposelnosti ter prenizke delavske mezde.

Najbolj radikalen ukrep za pobijanje šušmarstva je **preskrba zaposlitve delavskih množic ob primernih mezdah** ne samo z izvajanjem obsežnih javnih del, marveč tudi s podpiranjem privatne iniciative pri zgradbi domače industrije.

Neobhodno potrebna je končno **nujna spopolnitev obstoječega brezposelnega zavarovanja**, ki mora zagantirati delavcu brez izjeme zadostno podporo v času, ko zanj ni dela ter istočasno nuditi podporo tudi obrtniku, ako ostane brez zaposlitve.

STROJNIKI

OBČNI ZBOR ZVEZE STROJNIKOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE, SEKCIJE ZA DRAVSKO BANOVINO

V nedeljo, dne 19. februarja je imela redni letni občni zbor ena najbolje organiziranih delavskih organizacij, ki bi jo prav za prav po izobrazbi strojnikov lahko uvrstili med namučenske organizacije, Zveza strojnikov kraljevine Jugoslavije, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Organizacija uživa velik ugled, zato so se na občnem zboru v Delavski zbornici zbrali ne le številni delegati 14 pododborov, temveč gostje sekcije savske banovine, ki jih je bilo celo 14 s predsednikom in tajnikom na čelu. Občnega zbora se je udeležil kot zastopnik Delavske zbornice J. Staniko in Strokovne komisije I. Mlinar. Gostje so pozdravili zborovalce in predsednik zagrebške sekcije je tudi poročal o delovanju sekcije savske banovine ter o sklenitvi kolektivne pogodbe za strojnike na Sušaku. Občni zbor, ki je bil 11. redni, je vodil predsednik Peter Toni.

Tajniško poročilo, ki ga je podal Pavel Škerlj, je nazorno pokazal smotno in živahno delovanje organizacije. Število članstva se je v zadnjem poslovnem letu dvignilo od 427 na 551. Kako delavna je organizacija, sprevidimo že po izrednem številu sej, ki jih je bilo 44, a razen tega še en članski sestanek. Redni kongres je bil lani v Beogradu, letos pa bo izredni v Ljubljani, kakor so zborovalci sklenili, in sicer že v treh prihodnjih mesecih, v smislu novih pravil. Na njem bodo sklepali o sedežu zveze. — Iz tajniškega poročila posnemamo, da je sekcijski odbor priredil letos višji strojniški tečaj v Ljubljani, a razen tega so organizirali tečaj za strojevodje in kurjače v Trbovljah. Lani so priredili tudi eno ekskurzijo. Organizacija je posvečala mnogo dela mezdnemu gibanju. Aprila so sodelovali pri pogajanjih za kolektivno pogodbo za strojnike, strojevodje in kurjače, zaposlene pri TPD. Septembra so predložili dodatek kolektivne pogodbe za strojnike in kurjače tekstilne stroje. Glede mezdne gibanja v tekstilni stroki je občni zbor sklenil, da se posluži § 15 uredbe o minimalnih mezdah in sklepanju kolektivnih pogodb, to se pravi, da zaprosi za posredovanje pristojne oblasti.

Tudi blagajniško poročilo kaže, kako obširno je polje organizacijskega delovanja. Denarnega prometa je bilo lani 136.624 dinarjev. Izvoljen je bil v celoti dosednji odbor, gle-

de na izredni kongres, ki bo v Ljubljani, da bo stari, preizkušeni odbor vodil vse priprave. Soglasno so bile sprejete tri resolucije. Zborovalci so apelirali na ministra za socialno politiko, naj v smislu uredbe o zaposlitvi tujih državljanov ne izdaja dovoljenj za zaposlitev tujih strojnikov in kurjačev, dokler bo dovolj kvalificiranih naših moči, dalje naj ne podaljša doslej izdanih dovoljenj za zaposlitev, dokler ne bodo zaposlene vse domače moči; odredi naj Javni borzi dela, da bo napotila delodajalce, ki bi zaprosili za zaposlitev tujih moči, da se obrnejo prej na Zvezo strojnikov in kurjačev, ki vodi evidenco o nezaposlenih članih na svojem območju. — Na bansko upravo ter Inspekcijo dela so apelirali, naj se v bodoče vselej ozira na prijave o kršitvah pravilnika o parnih napravah ter o tem obvešča prijavitelje; dalje naj pri pregledu obratov, ki ne zaposlujejo dovolj strojnikov in kurjačev, predpiše kratek rok za odpravo pomanjkljivosti. — Glede starostnega zavarovanja strojni-

kov so ponovno apelirali na ministra za socialno politiko, naj dopolni zakon o pokojninskem zavarovanju tako, da dobe tudi strojniki s položenimi izpiti pokojninsko zavarovanje. Soglasno je bilo tudi sklenjeno, naj odbor pošlje na trgovinsko ministrstvo vlogo z zahtevo, naj ministrstvo zaustavi nadaljnje polaganje izpitov za strojnike, dokler je nezaposlenih toliko kvalificiranih strojnikov.

Zastopniki podoborov so podali svoja poročila, ki iz njih v glavnem sledi predvsem zahteva po sklenitvi kolektivne pogodbe za vse strojnike, kurjače in strojevodje. Zborovalci so pri raznoterostih tudi ugotovili, da je nadzorstvo nad obrati s parnimi napravami nepopolno ter da so nerednosti pogoste celo pri nekaterih podjetjih v ljubljanskem območju. Nekatera podjetja zaposlujejo še vedno nekvalificirane moči, a kvalificirani strojniki so nezaposleni, razen tega so zato ogroženi obrati in njihova okolica.

Na naslov ustanov našega delavskega zavarovanja

Kričeče razmere pri OUZD. Vloge se ne rešujejo. Odloki o rentah se ne izdajajo

M. F. stavbinski delavec iz neke vasi blizu Maribora se je 3. decembra 1935 ponesrečil pri gradnji magdalenske šole v Mariboru. Padel je štiri metre globoko, natovorjen z vrečo (50 kg) cementa. Od tedaj dalje je za vsako delo nesposoben. Bil je pravilno zavarovan pri OUZD v Ljubljani.

Od nezgode so pretekla sedaj že več kakor 3 leta, vendar zavarovani ponesrečenec ni prejel od ustanov bolniškega zavarovanja do danes nikakega odloka o pripadajoči mu renti, še manj seveda kak denar, dasi je bila nezgoda prijavljena in je že sam neštetokrat interveniral osebno potom svojih starišev, strokovne organizacije in delavske zbornice, pa so vse intervencije do danes brez uspeha. Sodišče delavskega zavarovanja je radi tega zavlačevanja izdalo Osrednjemu uradu v Zagrebu nalog, da izda odlok o nezgodni renti najkasneje do 31. julija 1938, vendar SUZOR do danes ni izdal nobenega naloga in sploh ne odgovarja na priporočene dopise zavarovanca, njegovega zastopnika, »Delavske zbornice«, OUZD v Ljubljani in sodišča delavskega zavarovanja.

M. si je končno najel zastopnika, ki je začetkom tega leta sodišču delavskega zavarovanja v Ljubljani predlagal v skladu s § 107. Zakona o zavarovanju delavcev, da ono samo odredi rento na podlagi podatkov, ki jih mora

dostaviti OUZD. Obenem se je zastopnik obrnil na delavsko zbornico v Ljubljani s prošnjo, da to njegovo vlogo pri sodišču delavskega zavarovanja podpre, kar je delavska zbornica radevolje storila in ga z dopisom z dne 21. januarja 1939 tudi obvestila o rezultatu njene intervencije. Dopis se glasi: »Iz izkušenj, katere imamo, moremo potrditi, da ne respektira SUZOR sklepov sodišča. Sodišče samo bi imelo v smislu § 107. Zakona o zavarovanju delavcev možnost, da bi samo odločilo meritorno o vprašanju nezgodne rente. Tudi pri sodišču smo v tem smislu intervenirali, toda brez uspeha. Mogoče bi bil dosežen zadovoljiv uspeh, če bi se za tako stvar zavzela javnost.«

Sporočamo ta slučaj slovenski javnosti, zlasti delavstvu, da potom svojih strokovnih organizacij to nevzdržno stanje pri ustanovah delavskega zavarovanja čimprej odpravi in razmere izboljša, ker pri razmerah kakršne vladajo danes, svojim svrham sploh več ne služijo, kakor sledi iz gori navedenega stvarnega dejanskega stanu. Pripominjamo pa, da je to samo eden primer izmed mnogih, ki jih pa bomo sporočili vsaj nekaj najbolj kričečih vsej slovenski javnosti.

Hrovat Alojz.

pred 27. septembrom 1938, se morajo zamenjati za nove najkasneje do 31. decembra 1939.

Poslovna knjižica ne služi samo kot legitimacija, izkaz o zaposlitvah in v dokaz strokovni usposobljenosti, marveč je važna zlasti za vživanje ugodnosti, ki jih predvideva obstoječa socialna zakonodaja. Brez predložitve poslovne knjižice Borza dela ne izplača brezposelne podpore. Za znižano vožnjo na železnici ne zadostuje le nakaznica Borze dela, marveč mora imeti delavec poslovno knjižico. Izredno važna je poslovna knjižica za starostno in invalidno zavarovanje, ker so v knjižici posebne rubrike, v katerih bodo Okrožni uradi potrjevali število prispevnih dni za starostno zavarovanje ter mezdni razred, v katerem so bili prispevki vplačani. Za vpis se bo moral pobrigati vsak delavec sam. Po 31. decembru 1939 ne bo smel noben delodajalec več zaposlovati delavca brez poslovne knjižice. Že iz teh kratkih izvajanj razvidite, kako važne so poslovne knjižice ter si jih čimpreje nabavite.

Zamenjava dosedanjih delavskih knjižic

Vsi, ki že posedujejo delavsko knjižico, jo morajo zamenjati za novo najkasneje do 31. decembra 1939. Zamenjavo dosedanjih delavskih knjižic izvršujejo:

1. V Ljubljani, Celju in Mariboru uprave policije;

2. v vseh ostalih krajih pa:

a) za trgovske in obrtniške pomočnike (profesioniste z učnimi spričevali) ter vajence, prisilno združenje trgovcev odnosno obrtnikov,

b) za navadne delavce in za nemeščence občinska uprava občine, v kateri delavec stalno biva;

3. delavcem, zaposlenim na železnici, zamenjava knjižice njih službeni načelnik, delavcem pri vojaških poveljstvih in delavnicah pa pristojni starešina dotičnega poveljstva.

Kje dobim novo poslovno knjižico?

Vsi nekvalificirani delavci ter vsi nemeščenci morajo zahtevati poslovno knjižico pri dotični občinski upravi, v območju katere stalno bivajo. Vsi trgovski pomočniki, kvalificirani delavci (profesionisti z učnimi spričevali) ter vsi vajenci, ki stanujejo na sedežu prisilnega združenja trgovcev odnosno obrtnikov, morajo zahtevati poslovno knjižico pri združenju svoje stroke.

Trgovski pomočniki, kvalificirani delavci in vajenci, ki stanujejo izven sedeža prisilnega združenja, pa morajo zaprositi za izdajo poslovne knjižice pri občini, v katere območju so zaposleni. Občina pregleda, če so prošnje pravilno izpolnjene in opremljene s potrebnimi listinami ter odpošlje prošnjo pristojnemu združenju v svrhu izstavitve poslovne knjižice.

Kaj moram izpolniti, da dobim poslovno knjižico?

Pri oblastvu ali ustanovi, ki izdaja knjižice, moram za njo ustno ali pismeno zaprositi in izročiti dve enaki fotografiji (ne na trdem papirju) v velikosti 4,5 × 6 cm. Slika mora biti doprsna in mora biti na njej upodobljen ves obraz, glava ne sme biti pokrita in mora biti na sliki velika najmanj 1,5 cm. Slike, ki bi bile izrezane iz skupinske fotografije, ne

Beležke

ALI ŽE IMAŠ NOVO POSLOVNO KNJIŽICO?

V »Ljudskem glasu« in v »Delavcu« je bilo že objavljenih par člankov o novih poslovnih knjižicah, danes pa hočemo vse prizadete opozoriti na glavne predpise glede nabave poslovnih knjižic.

Po novi uredbi o delavskih in nemeščenskih legitimacijah morajo imeti poslovno knjižico vsi nad 14 let stari delavci in nemeščenci ter vajenci ne glede na spol. Izvzeti so le nemeščenci, ki so v službi države, banovine ter ravnatelji in prokuristi privatnih podjetij. — Vse stare delavske knjižice, ki so bile izdane

veljajo. Slike v uniformi se sprejmejo le tedaj, če je uniforma predpisana za izvrševanje njih službe.

Delavec mora predložiti za novo knjižico v gotovini din 10.—, če pa hoče nameščene posebno nameščensko legitimacijo mora plačati din 30.— ter istočasno predložiti tudi odlok pokojninskega zavoda, da je pri njem zavarovan. (Pokojninski zavod sedaj ne izstavlja posebnih potrdil, ker je itak ob sprejemu v zavarovanje dostavil odlok ne samo nameščencu, marveč tudi njegovemu delodajalcu ter naj nameščene, ako je svoj odlok izgubil, dobi odlok pri delodajalcu).

V prošnji moram navesti točne sledeče podatke: kraj in čas rojstva, državljanstvo, šolska ali strokovna izobrazba, zakonski stan, ime očeta, ime in dekliški priimek matere, imena in rojstna leta otrok. Če je prosilec še mladoleten, mora predložiti še učno pogodbo ali pa pismeno odobritev očeta ali varuha, da lahko vstopi v delo. V dokaz resničnosti navedenih podatkov moram predložiti kak dokument (rojstni list, poročni list, šolsko spričevalo, domovnico itd.) ter so vsi ti dokumenti po čl. 14 uredbe oproščeni vsake državne in samoupravne takse. Oblast ali ustanova, kjer ste zaprosili za izdajo ali zamenjavo knjižice, mora izdati knjižico v dveh dneh od dne, ko ste predložili vse rotrebne podatke.

Na kaj moram paziti pri izdaji nove knjižice?

Največjo pažnjo moram polagati na to, da je pravilno izpolnjena stran 4, zlasti, da so točno vpisani podatki o položenem izpitu in strokovni izobrazbi. Važno je tudi, ako zahtevate zamenjavo knjižice, da se iz stare knjižice vpišejo v novo knjižico še sumarni podatki o glavnih zaposlitvah imetnika pred izdajo nove knjižice. Staro poslovno knjižico vam mora oblast vrniti istočasno, ko vam izda novo. Takozvani polkvalificirani delavci naj zahtevajo, da se na strani 4, v rubriki 11 vpiše njih pridobljena kvalifikacija (n. pr. tkalec, predilec, strojni delavec itd.).

Kaj moram narediti, če knjižico izgubim?

Poslovna knjižica velja za 10 let, v kolikor ni preje izrabljena ali ne postane kako drugače nerabna. V tem slučaju se plača za izmenjavo knjižice le din 10.—. Če pa kdo poslovno knjižico izgubi, mora javiti občini odnosno združenju izgubo knjižice ter plačati din 30.—. Knjižica bo na to uradno razveljavljena in šele po objavi razveljavljenja dobi delavec novo knjižico.

NEZAPOSLENOST STAREJŠIH SLUŽKINJ

Kdor pogleda malo v posredovalnice za ženske službe, temu bo padlo v oči, kako težko najdejo danes starejše služkinje zaposlitev. S štiridesetimi in petdesetimi leti služkinja še ne more priti v ubožnico, — a tudi v službo pride čisto le težko. Dvajset, trideset let življenja v mestni službi pa je zadostovalo, da je pretrgala služkinja tudi vse vezi z vasjo, s katere je doma. Tako je obvisela — rekli bi — med zemljo in nebom. To je pri nas ena najtežjih oblik brezposelnosti. Tej obliki brezposelnosti bo treba posvetiti vso pozornost.

Pred vojno so našle takšne starejše ženske navadno zaposlitev in borno skorjico kruha s tem, da so si najele kakšno večje stanovanje in oddajale mesečne sobe in tudi hrano dijakom in samskim delavcem. Pred vojno so bila stanovanja skoro enkrat bolj po ceni, kakor so danes. Pri sedanjih visokih cenah stanovanj pa ni več mogoče, da bi se bivše služkinje tako preživljale.

Tudi imajo sedanji delavski, dijaški, vajeniški in drugi taki domovi to slabo stran, da so povpraševanje po samskih stanovanjih močno zmanjšali.

Vse to je povzročilo, da se je položaj starejših služkinj silno poslabšal.

Mislimo, da je postal tako slab, da je treba posvetiti temu resno pažnjo.

Delavska zbornica in drugi, ki so zato poklicani, naj razmislijo, kako bi se dalo tu pomagati.

Mi bi priporočili, da bi omogočile občine takim ženam, da bi se preživljale s podnajemniki na ta način, da bi jim oddajale stanovanje po izredno odmerjeni nizki ceni.

To bo postalo mogoče, ker bodo občine večji del dolgov, ki so jih najele pri gradnji hiš, v doglednem času odplačale, kar jim bo omogočilo, da bodo v posebnega ozira vrednih primerih lahko tudi najemnino za stanovanja v svojih hišah izredno znižale.

KAPITALISTIČNE PUSTOLOVŠČINE

Splošno svetovno mnenje stoji pred veliko uganko. Nihče ne more v naprej vedeti, kaj se kuha in se bo skuhalo v Evropi. Tega nabraže niti oni, ki pripravljajo evropsko katastrofo, ne vede natančno.

Noben razsoden človek ne more razumeti, kaj mislita Francija in Anglija, da se ne zganeta. Vzemimo, da so se tudi v Franciji in Angliji odločili za fašizem! Ali bi bil tedaj mir v Evropi in sprava z Italijo in Nemčijo zagotovljena? Nikakor ne, kajti fašizem je v svojem bistvu nasilje. Čemu torej obotavljanje Francije in Anglije, ko bi morali svojo avtoriteto in moč, kot je ves svet pričakoval, že zdavnaj pokazati?

Mussolini in Hitler se obnašata kot da sta absolutna gospodarja čez vso Evropo in Afriko. Upliv nad Amerikami jima je Roosevelt vzel ter ohranil demokratičnim načelom, zato se oba diktatorja silno hudujeta na nlega ter ga ob vsaki priliki ozmerjata, obenem pa s svojimi tajnimi agenti rujeta podtalno, kjer le moreta. Na Daljnem vzhodu in v Aziji pa skuša dobiti popoln monopol Japonska.

Kako je mogoče, se marsikdo vpraša, da se velike demokracije, kot so Anglija, Francija, Rusija in Združene države, ne sporazumejo ter praktično obnovijo Društvo narodov? To je nerazumljivo vedenje s pričo jasnih namenov, ki jih imajo Nemčija, Italija in Japonska.

Vse to nam daje razumeti, da demokracije niso res demokracije, da državniki takozvanih demokratičnih držav v resnici ne zastopajo narodnih interesov, marveč nekaj kapitalističnih trustov, od katerih je predsednik Združenih držav Roosevelt dejal, da ne mislijo vsi

ostali državljani biti odvisni. A je nerazumljivo tudi, čemu ni večje narodove reakcije v Franciji in Angliji, saj vendar vidijo, da se gre resno za njih obstoj, napredek in svobodo.

Resnici na ljubo moramo povedati, da je v Angliji in Franciji prav mnogo uglednih politikov, ki so nezadovoljni s zadržanjem sedanjih vlad, a oblasti nimajo oni v rokah in če bi jo imeli, bogve, če bi tudi tedaj tako govorili? Tekom časa smo imeli priliko opazovati, da so se nekateri državniki sicer resno lotili socialno državnega ozdravljenja, a so na pritisk kapitalističnih trustov vedno odnehali. To smo posebno videli v Franciji in Združenih državah ter tudi drugod. Prepričevalno mnenje odgovornih državnikov je bilo, da sedaj, ko je fašizem na pohodu, ni primeren čas za notranjo državno in socialno reorganizacijo, marveč je treba vse razpoložljive sile organizirati proti skupnemu zunanjemu sovažniku fašizmu, a tega odpora vendarle ni bilo in ga tudi sedaj še ni. Ali če ga kmalu ne bo, tedaj je več kot gotovo, da bodo nastopile notranje homatije, kajti ljudstvo se da nekaj časa vleči za nos, večno pa ne.

V Franciji že vre. Francoski narod ne more razumeti, kako da Mussolini sme neovirano podpirati generala Francoja, medtem ko je Franciji zagrozil, da bo takoj vojna, če bi ona hotela podpirati republikance. In glej, Daladiero-va vlada Mussolinija lepo uboga.

Angleži so namreč dali razumeti Francozom, da bo Španija taka ali taka, odvisna od njihovega denarja. In kdor bo dal denar bo seveda narekoval tudi politiko, Mussolini je obljubil Chamberlainu, ko je bil pri njem v Rimu, da ko bo enkrat konec vojne v Španiji, bo takoj odpoklical svoje polke.

Iz zanesljivih virov pa poročajo, kar je tudi zelo verjetno, da Mussolini nima tega namena, marveč da bosta skupno s Hitlerjem odločila usodo Španije, njene kolonije pa razdelila med sabo in tako uresničila svoje načrte v Afriki na račun Anglije in Francije. Tedaj pa da je vojna neizogibna, so baje dejali v Parizu in Londonu. Torej zgolj za kramarske koristi se gre in ne za pravico.

Sedaj pa je vprašanje, ali bo francosko in angleško ljudstvo tako nespametno, da se bo pustilo zapeljati v krvavo vojno še le tedaj, ko bodo v nevarnosti kapitalistični interesi, medtem, ko se sedaj, ko se gre za ljudske pravice in svobodo, tako bojijo vojne. Težko da bo šlo gladko in če bo šlo, kdo more prerokovati, kakšen bo končni izid. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da svetovne simpatije, kot bi jih imeli, če bi se šlo res za narodove koristi in pravice, ne bodo imeli in da se male države ne bodo dale zaplesti v to kapitalistično pustolovščino. V Berlinu in Rimu niso imeli težke naloge prepričati manjše države, ki so po notranjem prepričanju na strani nefašističnih držav, da ostanejo nevtralne v slučaju vojne.

Resnica in pravica pa more prej ali slej na svetu zavladati. Zato se vsi pošteni ljudje in narodi borijo in se bodo borili, dokler slednjič ne zmaga.